

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1920 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående vissa pensioner och understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående pensioner och understöd.

A. Det militära pensionsväsendet.

1:o) I en inom andra kammaren av herr *Vennerström* väckt motion, nr 7, hemställes, »att riksdagen måtte åt *Helga Maria Larsson*, änka efter i lungdot, ådragen under militärtjänstgöring, avlidne Lars Alfred Larsson, Guxås, Helgums socken, bevilja, från den 1 november 1917 räknat, 300 kronor årligen, så länge hon är ogift, samt åt vardera av Larssons tre minderåriga barn 150 kronor årligen, intill dess det fyllt 18 år.»

*Ang.
ärligt under-
stöd åt änkan
Helga Maria
Larsson och
hennes min-
deråriga barn.*

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»Hösten 1914 inkallades värnpliktige Lars Alfred Larsson från Guxås i Helgums socken till militärtjänstgöring. Under densamma ådrog sig Larsson lungtuberkulos. Hans hälsotillstånd förvärrades undan för undan och den 29 oktober 1917 avled han på grund av den ådragna sjukdomen.

Larsson lämnade efter sig änka jämte tre minderåriga barn. Då den avlidne efterlämnade familj befinner sig i små ekonomiska omständigheter och den avlidne ådrog sig den dödliga sjukdomen under militärtjänstgöring, borde staten känna det som en plikt att medelst beviljande av livränta träda emellan och hjälpa familjen över de värsta ekonomiska svårigheterna.

Redan 1915 tillerkände riksförsäkringsanstalten Larsson ersättning på grund av ådragen sjukdom. Och omedelbart före sin död beviljades Larsson av riksförsäkringsanstalten en årlig livränta på 450 kronor på grund av bestående nedsätt-
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 8 saml. 28 häft. (Nr 37.)

ning i arbetsförmågan, motsvarande 100 procent av arbetsförmågan. Denna summa kunde ju tänkas som utgångspunkt för beviljande av livränta åt Larssons efterlämnade familj, men med nuvarande låga penningvärde, som minskats avsevärt sedan 1917, synes mig denna summa vara alldeles för liten för en familj, som mister familjeförsörjaren. Jag föreslår därför ett sammanlagt något högre belopp, utgående sålunda, att änkan tillerkännes 300 kronor årligen, så länge hon är ogift, samt att vartdera barnet tillerkännes 150 kronor årligen, intill dess det fyllt 18 år.

Att Larsson dött av lungtuberkulos bevisas dels av läkarintygen, dels av dödsattesten. Att Larsson ådragit sig den dödliga sjukdomen under militärtjänstgöring, framgår av den av riksförsäkringsanstalten utfärdade livränteboken för Larsson, vari meddelas, att han tillerkänts en årlig livränta med stöd av bestämmelserna i kungliga förordningen om ersättning i anledning av kroppskada, ådragen under militärtjänstgöring, den 18 juni 1909. Att änkan Larsson är obemedlad och har tre minderåriga barn att försörja, intygas av pastorsämbetet i Helgums socken.

Nödiga intyg, som bestyrka mina uppgifter, skola tillställas vederbörande utskott.»

Till utskottet hava överlämnats handlingar, vilka styrka de i motionen lämnade uppgifterna.

Utskottet.

I likhet med motionären anser utskottet sådana behjärtansvärda omständigheter föreligga, att något understöd från statens sida bör beredas änkan Larsson och hennes minderåriga barn. Detta synes även vara i god överensstämmelse med av riksdagen tidigare i liknande fall fattade beslut. Lämpligen torde understöden till Larssons änka och barn bära utgå, såsom om förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning för kroppskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å dem tillämplig. Utskottet tillåter sig erinra, att jämlikt de grunder, som angivits i kungörelserna den 28 juni 1918 (nr 469) och den 20 augusti 1919 (nr 542) skall för nämnda år utgå 50 procents förhöjning å ersättningar enligt 1909 års förordning, ävensom att vid innevarande års riksdag förslag framlagts dels om enahanda förhöjning jämväl för år 1920, dels ock om höjning med 100 procent av de i berörda förordning fastställda ersättningsbeloppen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att avlidne värnpliktige Lars Alfred Larssons från Guxås i Helgums socken änka Helga Maria Larsson samt deras minderåriga barn må erhålla understöd, såsom om förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å dem tillämplig.

B. **Allmänna indragningsstaten.**

I. Ang. lantförsvarsdepartementet.

2:o) I en inom andra kammaren av herr *Vennerström* väckt motion nr 172, hemställes, »att riksdagen måtte besluta tilldela skrädderiarbetaren vid Norrlands trängkärs i Sollefteå skrädderiverkstad *Frans August Johannisson* en årlig livränta av 300 kronor».

Till stöd härför anföres i motionen:

»I denna motion föreslås en årlig livränta om 300: — kronor åt skrädderiarbetaren vid Norrlands trängkärs skrädderiverkstad, *Frans August Johannisson*, född den 15 augusti 1854. *Johannisson* har haft anställning vid samma verkstad till dags dato från augusti 1901, alltså över aderton år. Förut har *Johannisson* varit anställd vid Svea livgardes skrädderiverkstäder åren 1884—87 samt 1897—1901, alltså sammanlagt omkring åtta år. Åt kronan har *Johannisson* sålunda arbetat ungefär i tjugosex år. Detta långvariga och hederliga arbete åt kronan gör *Johannisson* väl förtjänt av en årlig livränta. Så mycket hellre som *Johannisson* är i behövande omständigheter, och den höga åldern försvagat hans krafter.

Nödiga intyg, som styrka mina uppgifter, skola tillställas vederbörande utskott».

Till utskottet hava överlämnats handlingar, som styrka riktigheten av de i motionen lämnade uppgifterna. Dessutom har till utskottet ingivits ett av skräddaremästaren vid Upplands artilleriregemente *L. Risberg* utfärdat intyg av innehåll, att *Johannisson* under åren 1891—1897 — vilken tid icke omnämnas i motionen — arbetat vid Svea artilleriregemente hos intygsgivarens fader, skräddaremästaren *G. Risberg*. Enligt vad för utskottet meddelats, har *Johannisson* under denna tid icke varit fast anställd, vadan regementsmyndighet ej kunnat utfärda intyg om anställningen, ehuru han dock så gott som konstant arbetat i kronans tjänst vid nyssnämnda regemente.

Såsom av motionen framgår, har *Johannisson* under sammanlagt omkring 26 år varit anställd i kronans tjänst såsom skrädderiarbetare. Då han dessutom, enligt vad ovan nämnts, under åren 1891—1897, ehuru icke fast anställd i kronans tjänst, arbetat vid Svea artilleriregementes skrädderiverkstad och nu lever i små omständigheter, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att något understöd från det allmännas sida beredes honom och torde detsamma skäligen böra bestämmas till det i motionen föreslagna beloppet 300 kronor. Understödet synes böra

Ang.
understöd åt
skrädderi-
arbetaren vid
Norrlands
trängkärs
skrädderiverk-
stad *Frans
August Jo-
hannisson*.

Utskottet.

beviljas att utgå å allmänna indragningsstaten från och med månaden näst efter den, då Johannisson entledigas från sin anställning vid Norrlands trängkärs skrädderiverkstad.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 172, må medgiva, att skrädderiarbetaren vid Norrlands trängkärs skrädderiverkstad Frans August Johannisson må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin anställning vid nämnda verkstad, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

II. Ang. civildepartementet.

Ang.
förhöjd pen-
sion åt förre
järnvägs-
arbetaren
Adolf Ferdi-
nand An-
dersson.

3:o) I en inom andra kammaren av herr *Osberg* väckt motion, nr 178, hemställes, att riksdagen ville besluta att åt f. d. arbetaren *Adolf Ferdinand Andersson*, Ramneröd, Uddevalla, för hans återstående livstid bevilja en ökning av hans pension från 300 kronor till 500 kronor att från och med år 1920 utgå av allmänna indragningsstaten.

Såsom stöd för yrkandet anföres i motionen:

»Bland de många, vilka utövat en gagnande verksamhet i det allmännas tjänst fast mera i undanskymd ställning, befinna sig vissa f. d. järnvägsarbetare vid statens järnvägsbyggnader. Dessa utöva under sitt tunga ofta riskfyllda arbete även en riksgagnande verksamhet och böra därför — då deras arbetskraft genom arbetsolyckor eller genom ålder väsentligt nedsatts och gjort dem mer eller mindre oförmögna till självförsörjning — ej glömmas bort.

Riksdagen har emellertid vid olika tillfällen i särskilda fall beviljat understöd och hjälp åt dylika f. d. statstjänare i olika samhällsställning, då deras arbetskraft blivit väsentligt nedsatt.

Vid sådant förhållande vågar jag vördsamt hemställa om ökad pension åt f. d. järnvägsarbetaren *Adolf Ferdinand Andersson*, Ramneröd, Uddevalla.

Av närslutna intyg framgår, att bemälda Andersson är född den 7 augusti 1854, vidare att han arbetat vid statens järnvägsbyggen från år 1875 till år 1910 och därunder skadat syn- och hörsel förmågan. Andersson åtnjuter f. n. en statspension av 300 kronor per år, men då detta under nuvarande förhållanden måste anses vara otillräckligt, så hemställes vördsamt, att han måtte av riksdagen tillerkännas en förhöjning av sin pension med 200 kronor till 500 kronor per år under sin återstående livstid.

Till upplysning tjänande handlingar bifogas motionen som bilagor.»

Beträffande de i motionen omnämnda bilagorna får utskottet hänvisa till densamma.

Såsom av motionen framgår, åtnjuter Andersson en pension av statsmedel till ett årligt belopp av 300 kronor, varå dyrtidstillägg utgår, så att han för närvarande uppbär understöd med tillhoppa omkring 725 kronor om året. Vid sådant förhållande och då några särskilda omständigheter icke blivit anförda av beskaffenhet att föranleda en höjning av denna pension, har utskottet med hänsyn till de konsekvenser, som ett bifall till motionen skulle medföra, ansett sig böra avstyrka densamma.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II: 178 ej må av riksdagen bifallas.

III. Ang. finansdepartementet.

4:o) I en till utskottet hänvisad, inom första kammaren av herr *Rosén* väckt motion, nr 47, hemställes, »att riksdagen måtte besluta att tillerkänna tullvaktmästaren Axel Bäckströms änka *Lydia Albertina Bäckström*, född Svensson, en årlig tilläggspension å 600 kronor att utgå, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd.»

Ang.
tilläggspen-
sion åt tull-
vaktmästaren
A. Bäckströms
änka.

Till stöd för yrkandet anföres i motionen följande:

»Tullvaktmästaren Axel Bäckström i Haparanda, som efter ansökan blev den 21 december 1918 av kungl. generaltullstyrelsen transporterad och förordnad att från och med den 1 januari 1919 tillsvidare fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet vid tullbevakningen i Ronneby och för flyttningen erhöll 15 dagars tjänstledighet, blev den 12 januari 1919 vid Nyåkers järnvägsstation under järnvägsresa från Haparanda till Ronneby överkörd av tåget och erhöll därvid skador, till följd av vilka han avled den 13 i samma månad.

Genom vedertagen snäv tolkning av bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete av år 1916, vilka bestämmelser genom 1919 års riksdag fingo ändrad lydelse, meddelade riksförsäkringsanstalten den 30 april 1919 ett beslut, ehuru icke enhälligt, varigenom ovannämnda olycksfall förklarades icke hava inträffat under sådana omständigheter, att olycksfall i arbete kunde anses föreligga, vadan Bäckströms efterlämnade obemedlade änka och minderåriga son förklarades oberättigade till dödsfallsersättning.

Bäckström hade varit anställd i Haparanda sedan år 1905 och med ordinarie tjänst på bevakningsfartyget »Gripen» från den 10 juli 1911. Efter begärd och erhållen transport till Ronneby tillerkände kungl. generaltullstyrelsen honom ersättning för flyttningskostnader med 208 kronor 70 öre enligt 17 § i kungl. tullverkets avlöningsreglemente. Bäckström, som erhöll tjänstledighet från den 1 till den 15 januari 1919 för att under denna tid dels ordna för flyttningen, dels ock företaga resan till Ronneby, ägde för nämnda tid uppbära oavkortad avlöning. Då Bäckström avled några timmar efter det han blivit överkörd av tåget, tillerkände kungl. generaltullstyrelsen begravningshjälp åt den avlidnes änka under förklaring, att hon

vore därtill berättigad, enär hennes make omkommit »under resa i och för tjänstens fullgörande».

I särskilda utskottets utlåtande vid 1916 års riksdag rörande lag om försäkring för olycksfall i arbete framhålles, att även olycksfall utom arbetsområdet ej sällan kunna komma att betraktas som olycksfall i arbete under vissa förutsättningar, nämligen bland andra, att arbetaren är stadd i arbetsgivarens ärende. Enligt lagens mening, även i dess ursprungliga lydelse, synes ersättning sålunda skola utgå, då olycksfall inträffat på väg till arbetet, vilket ju är fallet, då förflyttningen sker på arbetsgivarens uppdrag.

I det nu föreliggande fallet torde förenämnda omständigheter varit för handen, enär kungl. generaltullstyrelsen, i och med att den beviljat avlidne Bäckströms ansökan och förordnat honom till befattningen i Ronneby, härmed undanröjt det frivilliga momentet och utan vidare hänvisat honom att följa beslutet om transport, samt att han för att efterkomma detta förordnande måste företaga ifrågavarande resa. En uraktlåtenhet av Bäckström härutinnan hade givetvis måst tolkas såsom ren tjänsteförsummelse.

Det förhållandet, att i samband med transporten i många fall, såsom ock i det föreliggande, semester sökes, torde ej inverka. Sökande och beviljande av semester i dylika fall grundas på rent praktiska skäl. Den tjänsteman med familj, som i många år varit bosatt på samma plats, kan icke verkställa sin förflyttning på en eller två dagar. En ogift tjänsteman skulle möjligen kunna genast resa till nya tjänsteorter, men icke torde det förhållandet, att den ene tjänstemannen har familj och därför större bohem m. m. än den andre, ställa den förstnämnde sämre i fråga om rätt till ersättning för olycksfall under resa till tjänst å annan ort.

I förevarande fall läser semestertiden — 15 dagar — fullt åtgått till de med flyttningen förenade formaliteter och besvär. Därav följer, att resan i och för sig måste anses verkställd i omedelbart sammanhang med förordnandet om transport för Bäckström, synnerligast som resan gjordes utan uppehåll eller avvikelse i privata intressen.

Enligt den nya lydelse § 1 i lagen om försäkring för olycksfall i arbete erhållit genom riksdagens beslut år 1919 är ifrågavarande fall att hänföra till de i lagen avsedda. Även om meningarna kunna vara delade om, huru lagen i dess ursprungliga lydelse rättast bort tolkas, synes dock i föreliggande ömmande fall, som inträffat endast ett par månader, innan riksdagen fann skäligt förtydliga lagen i fråga, den av kungl. generaltullstyrelsen givna tolkningen vara den för staten värdigaste.»

Beträffande de vid motionen fogade bilagorna tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Till utskottet har överlämnats vederbörligt intyg, att änkan Bäckström från tullstatens enskilda pensionsinrättning från och med den 1 februari 1919 uppstår en årlig pension av 378 kronor.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att Bäckström vid det olycksfallfallet, som vållade hans död, varit stadd på resa från Haparanda till Ronneby för att tillträda den befattning vid tullkammaren i sistnämnda

stad, till vilken han erhållit transport, och att han vid tillfället varit i åtnjutande av kostnadsfri ledighet, samt att han icke åtnjutit vare sig reseersättning eller dagtraktamente.

Sedan anmälan om olycksfallet gjorts hos riksförsäkringsanstalten, fann anstalten enligt beslut den 30 april 1919, enär ifrågavarande olycksfall icke inträffat under sådana omständigheter, att olycksfall i arbete kunde anses föreligga, ersättning jämlikt bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 icke kunna utgå i anledning av olycksfallet.

Emot detta beslut voro två ledamöter skiljaktiga och yttrade, att de med hänsyn till i ärendet lämnade upplysningar funne, att olycksfallet måste anses hava inträffat i arbetet, och att ersättning förty borde utgå jämlikt olycksfallsförsäkringslagen.

Försäkringsrådet fann genom utslag den 7 augusti 1919 i anledning av besvär av änkan Bäckström ej skäl att göra ändring i riksförsäkringsanstaltens beslut.

Därest olycksfallet, såsom reservanterna inom riksförsäkringsanstalten ansett, varit att betrakta såsom olycksfall i arbete, skulle enligt 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete — med beräkning att den avlidnes arbetsförtjänst under året före olycksfallet uppgått till det högsta av lagen medgivna belopp 1,800 kronor — hava av riksförsäkringsanstalten utgivits, förutom begravningshjälp med 180 kronor, livräntor *dels* till änkan Bäckström med 450 kronor för år, så länge hon levde ogift, *dels ock* till makarnas den 15 maj 1904 födda son med 300 kronor för år, till dess han uppnått 15 års ålder.

Genom lagen den 19 juni 1919, vilken trädde i kraft den 1 januari 1920, har bland annat begreppet olycksfall i arbete utvidgats till att omfatta även »olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen», varjämte maximigränsen för den årliga arbetsförtjänsten höjts till 2,400 kronor. Därest denna lag varit gällande vid tiden för olycksfallet, skulle begravningshjälpen hava utgjort 240 kronor och livräntorna respektive 600 kronor och 400 kronor.

Från tullverket hava, enligt vad utskottet inhämtat, Bäckströms efterlevande erhållit begravningshjälp med stöd av bestämmelserna i gällande lönereglemente med 150 kronor. Dessutom utgår, såsom ovan nämnts, från tullstatens enskilda pensionsinrättning från och med den 1 februari 1919 pension till änkan Bäckström och makarnas son med 378 kronor för år, vilken pension från och med juli månad år 1922,

då sonens pensionsrätt bortfaller, nedsättes till 270 kronor. I dyrtids-hjälp utgå därjämte för närvarande 141 kronor 3 öre för år räknat.

På grund av vad i ärendet förekommit, och då, enligt vad vid motionen fogade handlingar utvisa, änkan Bäckström lär vara i behov av understöd, anser utskottet billighetsskäl föreligga för beredande åt henne av något understöd av allmänna medel, utöver vad hon uppbär i pension från tullstatens enskilda pensionsinrättning. I sådant avseende och då olika meningar gjort sig gällande, huruvida 1916 års olycksfalls-försäkringslag varit i föreliggande fall tillämplig, torde understödet skäligen böra bestämmas till sådant belopp, att detsamma jämte den från nyss-nämnda pensionsinrättning utgående pensionen uppgår till ett samman-lagt belopp av 600 kronor. Understödet torde böra beviljas från all-männa indragningsstaten och utgå från och med den 1 januari 1920.

Åberopande vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 47, må medgiva, att avlidne tullvaktmästaren Axel Bäckströms änka Lydia Albertina Bäckström, född Svensson, må från och med den 1 januari 1920, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt under-stöd till sådant belopp, att detsamma jämte till henne från tullstatens enskilda pensionsinrättning utgående pension uppgår till sammanlagt sexhundra kronor.

Stockholm den 16 april 1920.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.